

DE WITTE STOK

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT
juli – augustus – september
Nr. 3 2016

Afgiftekantoor Brussel X
Erkenningsnummer: P008624

- Tombola: doe mee!
- SOS brailleprinter
- Het verlies van het zicht verwerken
- Vrijwilligers van de BrailleClubs
- Onder Ons

brailleliga^{vzw}

Engelandstraat 57
1060 Brussel
Tel.: 02 533 32 11
IBAN: BE11 0000 0000 4848
BIC: BPOTBEB1

DE WITTE STOK

Redactie en coördinatie: Catherine Claeys.

Hebben meegewerkt aan dit nummer:

Nathalie Carpentier, Quentin Declerck, Lise De Mey, Stéphane Depoorter, Catherine Dosen, Michèle Dubois, Sabine Ghysens, Mohammed Hajjaoui, Noëlla Jardin, Rebecca Lévêque, Bruno Liesen, Valérie Staal, Khadija Tamditi, Magda Van Waes.

Foto's: Nadia Arnone, Catherine Claeys, Quentin Declerck, Jan De Staelen, Michèle Dubois, Lorraine Fonseca Da Gama, Arnaud Ghys, Hanna Onckelinx, H. Van Praet.

Druk: Drukkerij Adam-Demortier.

Abonnement: €10 te storten op rekeningnummer IBAN: BE11 0000 0468 0248 – BIC: BPOTBEB1 met vermelding: "Abonnement Witte Stok". Gratis voor blinde en slechtziende personen. Beschikbaar op Daisy-CD en op onze website: www.braille.be.

Contact: Brailleliga vzw, Engelandstraat 57 – 1060 Brussel – Tel.: 02 533 32 11 –

Fax: 02 537 64 26 – E-mail: info@braille.be.

Verantwoordelijke uitgever: Michel Magis, Engelandstraat 57 – 1060 Brussel.

- Help ons verkwisting te vermijden: indien u verhuist, er fouten in uw gegevens voorkomen of indien u dit tijdschrift meerdere malen ontvangt, ... gelieve ons te verwittigen!
- Houder van het bestand: Brailleliga vzw. Onze vereniging respecteert nauwgezet de privacy van haar schenkers en sympathisanten overeenkomstig de wet van 08/12/1992. Hun gegevens worden aan geen enkele andere vereniging of persoon bekendgemaakt. Op uw eenvoudig verzoek worden uw gegevens meegedeeld en zo nodig verbeterd.
- We kunnen het niet vaak genoeg herhalen: laat u niet misleiden door oneerlijke personen. De Brailleliga verkoopt niets, noch van deur tot deur, noch op de openbare weg.
- De Brailleliga wijst er nogmaals op dat zij een neutrale vereniging is, gehecht aan de democratische waarden en actief in het hele land. Zij staat ten dienste van alle blinde en slechtziende personen.

IN DIT NUMMER:

Editoriaal.....	p. 1
Win 75.000 euro, een auto of vertrek terug op reis!	p. 2
Te steunen project - help ons met de aankoop van een brailleprinter	p. 5
De witte stok: een onmisbare hulp voor mobiliteit	p. 7
De toegankelijkheid van livevoorstellingen en -evenementen	p. 10
Het Verdrag van Marrakesh treedt in werking	p. 15
Het verlies van het zicht verwerken.	p. 18
De Brailleliga komt naar u toe	p. 22
Vrijwilligers in de kijker: BrailleClubs.....	p. 26
Beste wensen: zeg het met onze wenskaarten!	p. 31
Ons verdriet.....	p. 32

ONDER ONS

- BrailleTech 2016: welkom!
- Nieuws van de BrailleShop: klokken en horloges – nieuwe digitale kalenderklok – agenda en kalender 2017.
- Nieuws van de Sociale dienst: Nieuws van de FOD Sociale Zaken – Verblijfsvoorwaarden inkomensgarantie Ouderen (IGO) – Fedris – Vlaamse Ondersteuningspremie (VOP) – Een nieuwe organisatiestructuur voor het VAPH – Wat verandert er in juni 2016 voor uw pensioen? – Bloedsuikerspiegel meten zonder te prikken – Europese ziekteverzekeringskaart – Villa Samson.
- Nieuws van de Dienst vrijetijdsbesteding: Activiteiten oktober-november-december 2016 – Series met audiodescriptie op Eén.

EDITORIAAL.

Het is al meer dan 66 jaar een traditie: de terug-naar-school periode is de aftrap van onze grote Tombola! De opbrengsten dit jaar zullen we gebruiken om mensen die slechtziend worden anders te leren leven. Want, zoals u kan lezen in ons artikel over het verlies van het zicht, is het niet gemakkelijk om plots of geleidelijk geconfronteerd te worden met een verlies van het gezichtsvermogen. Niet gemakkelijk, maar wel mogelijk: mits genoeg actieve steun, hulpmiddelen, en het aanleren van bepaalde technieken. In deze context herinneren we u in de pagina's die volgen graag aan het nut van de witte stok, en aan de bestaande initiatieven die evenementen toegankelijk maken voor personen met een visuele handicap.

Nog veel meer hulpmiddelen kan u ontdekken tijdens BrailleTech, onze hulpmiddelenbeurs, waar alle leveranciers in de sector uitgesteld staan met hun beeldschermloepen, systemen voor spraaksynthese, brailleleesregels, scanners, aangepaste gsm's, smartphones, gps'en, optische loepen, enz. Iedereen is welkom!

Een groot deel van de apparaten die ervoor zorgen dat blinde en slechtziende gebruikers toegang krijgen tot informatie en kunnen communiceren, maken gebruik van braille. Dit schrift blijft nuttig en zelfs onmisbaar bij het beheersen van schriftelijke informatie, in al haar nuances en rijkdom. Elk jaar produceert de Brailleliga duizenden bladzijden in braille voor studenten of andere blinde personen die toegang willen tot geschreven documenten. Maar onze brailleprinter – de machine die deze bladzijden in braille produceert – is op het eind van haar Latijn en moet vervangen worden. Vandaar dus deze oproep: steun ons met een gift (hoe klein ook) en help ons een nieuwe te kopen! Alvast van harte bedankt.

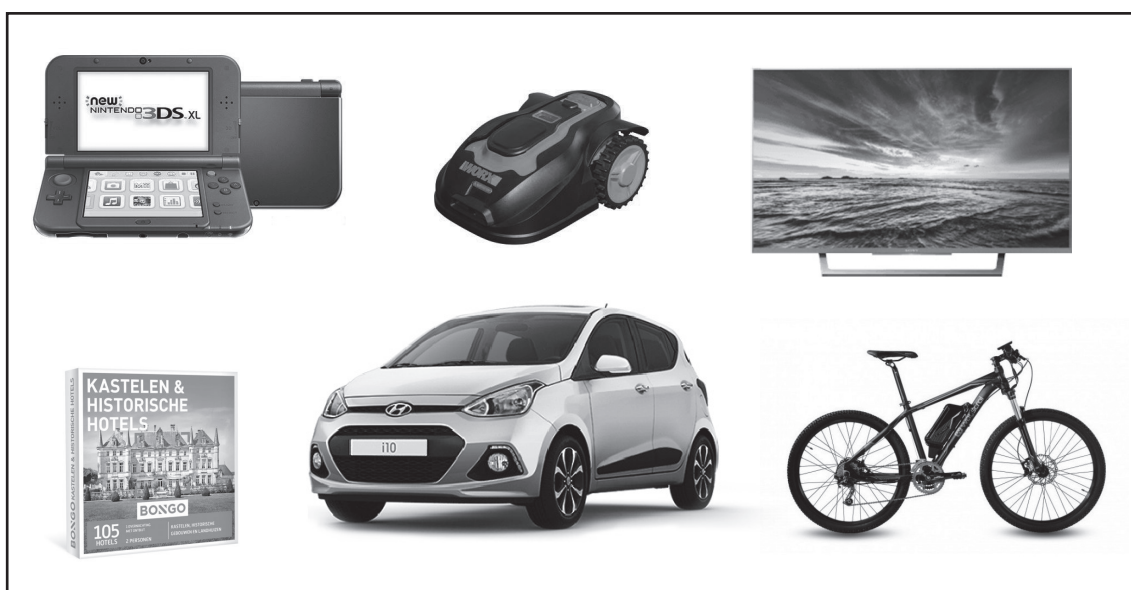

WIN 75.000 EURO, EEN AUTO OF VERTREK TERUG OP REIS!

Voor het 66e jaar op rij is de Grote Tombola van de Brailleliga weer van de partij, om u met cadeaus te overspoelen. Door mee te doen steunt u op een directe, concrete en nuttige manier de blinde en slechtziende personen van ons land. Tegelijkertijd maakt u kans op één van de vele prijzen, waaronder de hoofdprijs van 75.000 euro in Staatsfondsen of een auto!

Misschien wint u wel één van de 5.688 prijzen die dit jaar worden uitgeloot? Staatsfondsen, audiovisuele apparaten, huishoudapparatuur, gereedschap, reischeques, aankoopbonnen, ... Voor elk wat wils! Onze prijzen zijn nieuw, van goede kwaliteit en met garantie.

Het overzicht van de prijzen en het reglement van onze Tombola vindt u op onze website: <http://www.braille.be/nl/steun-ons/deelnemen-aan-de-tombola>.

Hoe deelnemen?

Stort het gewenste bedrag op rekeningnummer BE10 0003 0019 6004 – BPOTBEB1, dat uitsluitend voor de Tombola gereserveerd is, met duidelijke vermelding van uw naam en adres. De biljetten zullen u dan binnen de 3 weken met de post opgestuurd worden.

PRIJS:

1 biljet:	3,40 euro (2,40 euro + 1 euro*)
1 boekje:	13 euro (12 euro + 1 euro*)
2 boekjes:	25 euro (24 euro + 1 euro*)
3 boekjes:	37 euro (36 euro + 1 euro*)
4 boekjes:	49 euro (48 euro + 1 euro*)

* Verzendingskosten voor de biljetten, de resultaten van de trekking van de Tombola en de oproep voor de Tombola 2017. Vanaf 5 boekjes (60 euro) geen verzendingskosten meer.

1 boekje = 5 biljetten + 1 gratis biljet, dat zijn 6 winstkansen!

Er kunnen ook biljetten gekocht worden in de BrailleShop, op de hoofdzetel van de Brailleliga, Engelandstraat 57 te 1060 Brussel en dit tot op de dag van de trekking, 12/12/2016 om 12u.

Uiterste inschrijvingsdatum via overschrijving: 05/12/2016.

Publieke trekking: 12/12/2016 om 15u op de hoofdzetel van de Brailleliga, onder toezicht van Meester Peter Walravens, gerechtsdeurwaarder.

Vanaf 14 december zal de lijst met de winnende nummers ook geconsulteerd kunnen worden op onze website (<http://www.braille.be/nl/steun-ons/deelnemen-aan-de-tombola>). Eind december 2016 zal de lijst met winnende nummers ook aan alle deelnemers worden verstuurd.

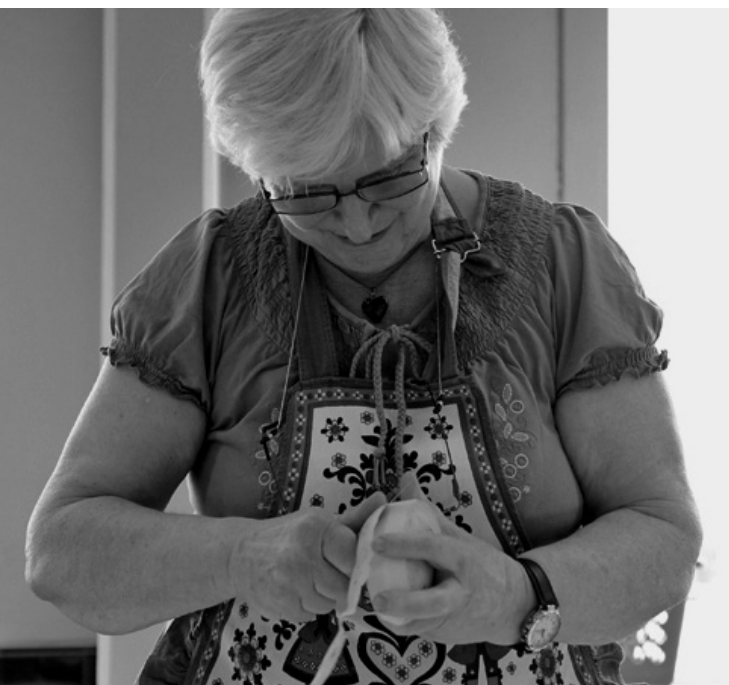

De winnaars van de speciale trekking kwamen hun prijzen ophalen in de Brailleliga op 20 november 2015.

Contact :

Voor alle vragen over onze Tombola kan u bellen naar het nummer 02 533 33 33. U kan ons ook via e-mail een bericht sturen: tombola@braille.be of per brief: Brailleliga – Tombola, Engelandstraat 57 – 1060 Brussel.

Wat zullen wij met de opbrengst doen?

In alle veiligheid leren koken.

Door aan onze Tombola deel te nemen, steunt u de dienstverlening die de Brailleliga gratis aanbiedt. In 2015 deden 14.212 blinde en slechtziende personen een beroep op onze organisatie.

Dit jaar worden de opbrengsten gebruikt om slechtziende personen te helpen zelfstandig verder te leven. Wij danken u voor uw vrijgevigheid!

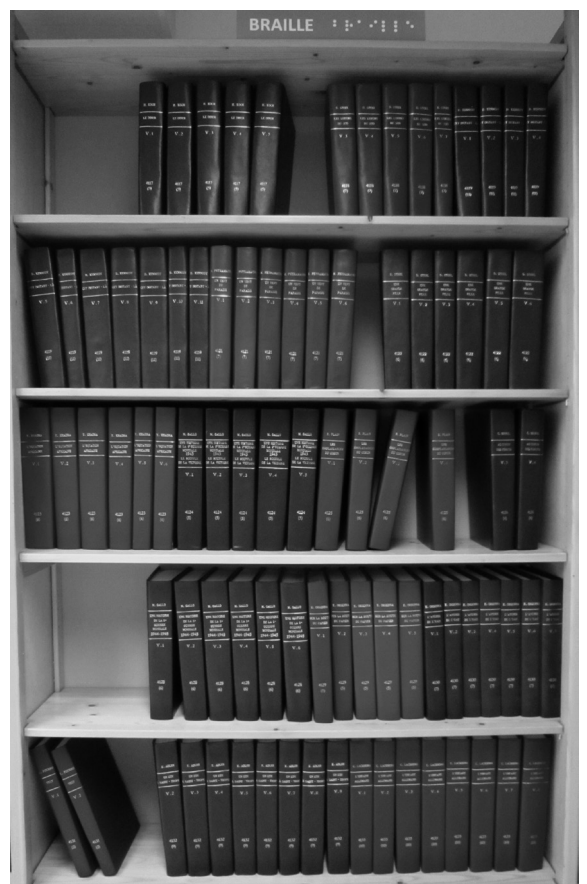

TE STEUNEN PROJECT: HELP ONS MET DE AANKOOP VAN EEN NIEUWE BRAILLEPRINTER

Onze vereniging draagt de naam Brailleliga met fierheid, en terecht! Bijna honderd jaar geleden leerde de Liga het brailleschrift aan de soldaten die tijdens de oorlog blind geworden waren. Bovendien zorgde de vereniging ervoor dat de soldaten van alles op de hoogte bleven en aan zelfstudie konden doen door hen boeken in braille te lenen. De diensten van de Brailleliga zijn vandaag dan wel flink uitgebreid, maar het brailleschrift is nog steeds waar alles om draait. Er zullen immers altijd mensen zijn die braille leren en er zullen altijd brailleboeken geproduceerd worden.

Dankzij die geschriften kunnen personen met een visuele handicap communiceren en informatie verzamelen. In tegenstelling tot audiosystemen kan iemand bij het lezen van een boek zijn verbeelding de vrije loop laten, op eigen tempo lezen en zelfs de spelling controleren. Het brailleschrift is ook heel praktisch in het dagelijks leven, bijvoorbeeld om mappen, conservenblikken of onderhoudsproducten van een etiket te voorzien. Met andere woorden, dankzij braille kunnen blinde en slechtziende personen een zelfstandig leven leiden.

Boeken in braille

Bij de Brailleliga wordt het brailleschrift “afgedrukt” met een professionele brailleprinter. De machine produceert braille in grote hoeveelheden, waardoor de Dienst voor omzetting kan voldoen aan de talrijke aanvragen die ze ontvangt. De dienst houdt zich immers bezig met de omzetting naar braille van tal van documenten.

Braille verleent toegang tot geschreven documenten

Ze ontvangt aanvragen van blinde studenten die hun cursussen nodig hebben in het brailleschrift, van personen met een visuele handicap die mooie, handgeschreven brieven willen (her)lezen of zelfs ondernemingen die hun communicatiemiddelen voor al hun klanten willen aanpassen. Er zijn bijvoorbeeld restaurants die vragen of het mogelijk is hun menu in braille om te zetten. In 2015 produceerde de dienst maar liefst 95.389 bladzijden in braille, waaronder 47.717 bladzijden voor de transcriptie van werkstukken, 25.502 bladzijden voor brochures en 3.958 bladzijden van brieven.

Ze ontvangt aanvragen van blinde studenten die hun cursussen nodig

Helaas is de brailleprinter van de Brailleliga oud, valt ze regelmatig in panne en wordt het onderhoud ervan steeds duurder. Het is dus tijd om de printer te vervangen. De keuze is gevallen op de Impacto 600, een zeer krachtige machine met een goede dagelijkse productie van bladzijden in braille. Met de Impacto 600 zijn we niet alleen zeker van kwantiteit, maar ook van kwaliteit. Personen met een visuele handicap willen immers ook teksten lezen op een aangename en efficiënte manier. Bovendien kan de Brailleliga haast niet wachten om de volgende edities van de Witte Stok met de nieuwe brailleprinter in braille om te zetten! Het enige addertje onder het gras: zo'n printer kost 25.690 euro.

De Brailleliga hoopt dan ook een beroep te kunnen doen op uw vrijgevigheid om dit project concreet te maken en één van onze belangrijkste missies te kunnen voortzetten: ervoor zorgen dat talloze personen met een visuele handicap kunnen lezen. Lezen is immers een belangrijk onderdeel in iemands leerproces en ontwikkeling, en vooral ook een recht dat iedereen toekomt. Ongeacht hoe hoog het bedrag, uw giften zullen in grote mate bijdragen tot de verbetering van het dagelijks leven van blinde en slechtziende personen. We houden u op de hoogte van de ontwikkelingen en de aanschaf van de Impacto 600. Alvast van harte bedankt!

Onze printer is bijna aan het eind van zijn Latijn...

DE WITTE STOK: EEN ONMISBARE HULP VOOR MOBILITEIT

Aan het begin van elk nieuw schooljaar moedigt de Week van de Mobiliteit iedereen aan om mobiliteit in vraag te stellen. Voor blinde en slechtziende personen is mobiliteit vaak onlosmakelijk verbonden met de witte stok. De Brailleliga leidt geïnteresseerden op in het gebruik van dit hulpmiddel. Op die manier helpt de organisatie hen hun zelfstandigheid te behouden of te herwinnen.

Aan de blinde en slechtziende personen die het wensen geven de begeleiders van de Brailleliga les in verplaatsingen met de witte stok. Dit hulpmiddel is onmisbaar voor alle soorten verplaatsingen. Een witte stok zet voorbijgangers

Verplaatsingen met de witte stok moeten aangeleerd worden

en chauffeurs aan om extra op te letten voor de persoon met visuele handicap. Ze helpt ook bij het opmerken van obstakels.

Welke stok voor welk gebruik?

1. Herkenningsstok. Ze wordt gebruikt om duidelijk aan te geven dat de eigenaar een visuele handicap heeft. Automobilisten, fietsers en voetgangers zullen beter opletten wanneer ze deze persoon tegenkomen.

2. Steunstok. Ze wordt gebruikt wanneer de persoon steun nodig heeft bij het zich verplaatsen. Net als bij de identificatiestok zorgt de steunstok ook voor herkenning van de visuele handicap in het openbaar.

3. Lange mobiliteitsstok. Om zich te verplaatsen heeft de persoon met visuele handicap een reactietijd nodig die lang genoeg is om obstakels en herkenningspunten te detecteren. De mobiliteitsstok is langer dan de andere witte stokken, zodat de gebruiker deze signalen op tijd opmerkt door voor zich uit te “tikken”. Als de stok een roller bevat, rolt de slechtziende of blinde verplaatser de stok voor zich uit (via een soort “bezemtechniek”). Dankzij het permanente contact met de grond geeft dit meer precieze en tastbare informatie door dan met een stok zonder roller. De lange mobiliteitsstok mag enkel gebruikt worden na een reeks lessen in verplaatsingstechnieken. Wanneer ze goed gehanteerd wordt, vormt ze een belangrijke hulp bij verplaatsingen van alledag.

De drie soorten witte stokken: mobiliteit, identificatie, steun

Sylvie Kapela :

“De specialisten van de Brailleliga hebben me geholpen de weg te vinden in mijn nieuwe wijk. Sindsdien begeleid ik mijn kind naar school, ik weet waar de apotheek zich bevindt, de bakker, het park... Ik neem ook de bus om mijn boodschappen in de stad te doen. De verplaatsingslessen waren erg nuttig voor mij. Ik voel me zelfverzekerd tijdens mijn verplaatsingen op straat en ben zeker ook zelfstandiger nu.”

Wie mag een witte stok gebruiken?

De wet van 26 november 2006, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 15 december 2006, bepaalt de toekenningsvoorwaarden van de witte stok. De persoon moet

- ofwel: een visuele beperking vertonen van tenminste 60% (naar de normen van de Officiële Belgische Schaal ter bepaling van de graad van invaliditeit),
- ofwel: een getuigschrift kunnen voorleggen van een oogarts die erkend is inzake revalidatie.

De Brailleliga schenkt de eerste witte stok – steunstok of herkenningstok – gratis aan de personen die er gebruik van mogen maken en die aanvraag doen.

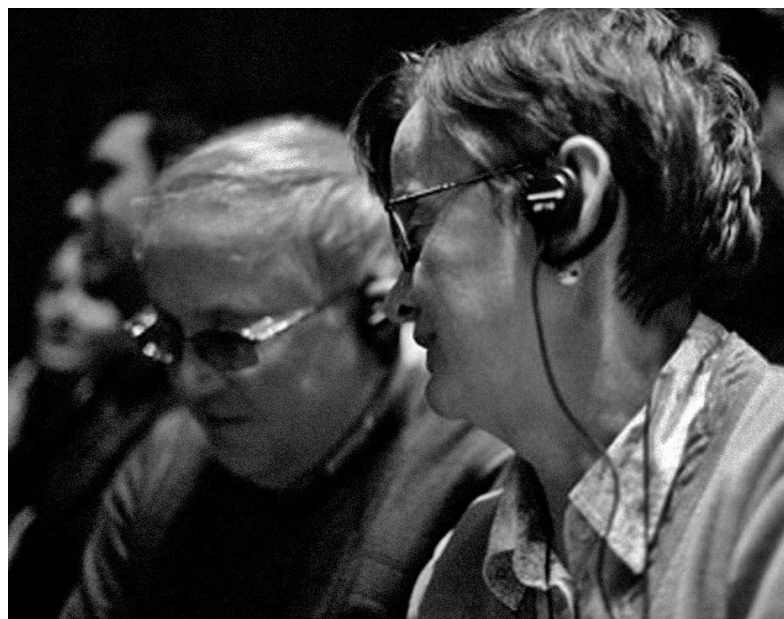

DE TOEGANKELIJKHEID VAN LIVEVOORSTELLINGEN EN -EVENEMENTEN

Ook blinde en slechtziende personen willen al eens graag culturele, feestelijke of sportieve evenementen bijwonen en van een theaterstuk, voorstelling, festival, geleid bezoek aan een tentoonstelling of conferentie genieten. Maar hoe kunnen zij de visuele aspecten van dergelijke live-evenementen beleven? De Universiteit Antwerpen boog zich op 29 april 2016 over die vraag, tijdens het colloquium “Unlimited!”.

Geen beperkingen, daar draait het om in een volmaakt inclusieve maatschappij, waar iedereen toegang krijgt tot cultuur en informatie: een basisrecht dat in het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap staat beschreven.

We maken een balans op van de ontwikkelingen en vooruitzichten in dit domein. Tijdens het Antwerpse colloquium kwamen vooral audiodescriptie voor blinde en slechtziende personen, onder- en boventiteling voor doven en slechthorenden, maar ook het simultaantolken in gebarentaal aan bod. Hieronder schetsen we een overzicht van de maatregelen die tijdens het colloquium werden besproken om de toegankelijkheid voor personen met een visuele handicap te vergroten.

Audiodescriptie tijdens een theatervoorstelling.

De toegankelijkheidsmaatregelen voor live-evenementen verschillen van land tot land. In België zijn ze nog lang niet de norm. De meeste initiatieven voor audiodescriptie tijdens livevoorstellingen (theater, circus, opera) komen uit het verenigingsleven. Daarnaast worden aangepaste rondleidingen in musea en op tentoonstellingen aangeboden, vaak in samenwerking met verenigingen voor blinde en slechtziende personen. Hoewel alle inspanningen aanvankelijk getuigden van het enthousiasme van gedreven pioniers, waren ze helaas ook gekenmerkt door een gebrek aan ervaring of zelfs amateurisme. Mettertijd werden de audiodescripties echter professioneler, met een bemoedigende kwaliteit tot gevolg. Alleen wordt de ontwikkeling ervan door het terughoudende beleid inzake overheidssteun voor de sector afgeremd. Daar is het belachelijk lage aantal uitzendingen met audiodescriptie op de kanalen van de openbare omroep het bewijs van.

Live-audiodescriptie

Bij live-audiodescriptie beschrijft een vertelstem de visuele elementen en het decor van een voorstelling of evenement. Met behulp van een koptelefoon kunnen blinde of slechtziende personen zich zo een beeld vormen van de evenementen die worden beschreven. Net als bij vooraf opgenomen audiodescriptie voor films, moeten de beschrijvingen passen tussen de pauzes in de dialogen en zo neutraal en objectief mogelijk blijven, om geen persoonlijke interpretatie op te dringen. Hoewel de beschrijvingen live worden ingesproken, vergt audiodescriptie flink wat voorbereiding. De spreker moet zich op elk moment kunnen aanpassen aan de onvermijdelijke veranderingen of incidenten die zich tijdens een voorstelling kunnen voordoen.

Live-audiodescriptie wordt eveneens – hoewel in mindere mate – aangeboden op andere soorten evenementen, zoals concerten, muziekfestivals, conferenties of sportevenementen. Zo werd in 2012 de openingsceremonie van de Paralympische Spelen in Londen live met audiodescriptie uitgezonden.

Sindsdien volgden er echter geen gelijkaardige initiatieven meer. Nochtans vormt audiodescriptie een echte toegevoegde waarde. Denk maar aan vuurwerk, uitroepen van het publiek, of eender welk ander visueel of geluidselement dat zonder gepaste toelichting aan personen met een visuele beperking voorbijgaat.

Goede voorbeelden

Extraordinary Bodies, een Brits acrobatengezelschap dat in 2013 werd opgericht, is een interessant en inspirerend voorbeeld van een toegankelijk live evenement. Het gezelschap bestaat voor ongeveer de helft uit artiesten en medewerkers met een visuele, auditieve of motorische handicap. Bij elke voorstelling houden ze rekening met de toegankelijkheid, met behulp van gebarentolken en live-audiodescriptie. Daarnaast organiseren ze lokale activiteiten om het grote publiek te sensibiliseren over toegankelijkheid en om personen met een handicap te informeren. Bovendien worden die laatste uitgenodigd om de toegankelijkheid van de voorstelling te beoordelen, waardoor ze zelf een rol kunnen spelen in de verdere ontwikkeling ervan.

De 'Touch-tour'

Aan de andere kant van de wereld biedt het Sydney Opera House niet alleen audiodescriptie aan, maar ook heuse 'Touch-tours' voor blinde en slechtziende personen, om hen een multisensoriële en interactieve ervaring te bezorgen. In de aanloop naar de voorstelling kunnen ze de sfeer al opsnuiven door bijvoorbeeld kostuums, accessoires en decors aan te raken. De vele indrukken wekken emoties los bij de bezoekers en maken de voorstelling tot een

totaalervaring. Dichter bij huis zette ook het operafestival Sferisterio in het Italiaanse Macerata zich op die manier voor zijn bezoekers in.

Opleidingen voor toegankelijkheidsexperts in de culturele sector

Het Europese project “Accessible Culture and Training” (ACT) wil een opleidingsprogramma ontwikkelen rond toegankelijkheid in de culturele sector. Voor de gelegenheid werd een nieuwe functie gecreëerd: toegankelijkheidsmanager of -expert in de podiumkunsten. Het ACT-project is een driejarig samenwerkingsverband (2015-2018) tussen vier universiteiten (de Universitat Autònoma de Barcelona, Universiteit Antwerpen, Queen’s University Belfast en de Universiteit van Wenen), twee openbare instanties (de overheid van Catalonië en Enter, het Vlaams Expertisecentrum Toegankelijkheid), het Europese certificeringsagentschap ECQA en twee theatergezelschappen (Trànsit Projectes uit Barcelona en NT Gent). Hun voornaamste doelstelling: een universitaire opleiding aanbieden en een Massive Open Online Course (MOOC) ontwikkelen voor de opleiding van professionals. In het kader van het project worden ook de certificeringsprocedures bestudeerd, met het oog op de creatie van een specifiek label, net als de middelen om voor de podiumkunsten een toegankelijkheidsbeleid en -strategie uit te werken.

De impact van nieuwe technologieën

Moderne technologieën openen continu nieuwe perspectieven. Het gespecialiseerde Nederlandse bedrijf Soundfocus ontwikkelt bijvoorbeeld systemen met vooraf opgenomen audiodescriptie voor live-evenementen. Deze oplossing is bijzonder interessant voor voorstellingen die meermaals plaatsvinden, zoals theatervoorstellingen. De kosten voor de audiodescriptie

kunnen gespreid worden en de opname kan voor alle voorstellingen dienen. Het zou financieel immers niet haalbaar zijn om de beschrijvingen elke voorstelling opnieuw live in te spreken. Enkel de synchronisatie blijft nog een heikel punt, aangezien het ritme en het verloop van de verschillende voorstellingen kan variëren.

Er is vandaag al een gelijkaardig systeem beschikbaar voor films en series. Earcatch is een smartphoneapplicatie (voor IOS en Android) waarmee gebruikers de audiodescriptie van films kunnen downloaden, vóór ze er in de bioscoop of thuis naar kijken. Er moet natuurlijk wel een audiodescriptie van de film of serie in kwestie beschikbaar zijn, maar de applicatie synchroniseert de beschrijvingen automatisch, ongeacht de locatie waar de film vertoond wordt. De gebruikers hebben enkel hun eigen smartphone en een koptelefoon of oortjes nodig. Bovendien zijn de applicatie en de dienst volledig gratis. Het filmaanbod is tot vandaag echter nog vrij beperkt, en alleen Nederlandstalige producties zijn beschikbaar. De ontwikkelaars werken momenteel aan een aanbod Engelstalige films met Engelse audiodescriptie.

Dit beknopte overzicht van ervaringen en initiatieven rond audiodescriptie tijdens live-evenementen bewijst dat de sector sterk evolueert. De professionalisering van de sector en de betrokkenheid van onderzoekscentra en universiteiten die Europese steun krijgen, zijn alvast veelbelovend. Met een beetje geluk zullen de huidige en toekomstige innovaties verder ontwikkeld en beschikbaar worden voor een breder publiek. Nu moeten we enkel nog de overheid ertoe aanzetten om deze initiatieven te steunen en een einde te maken aan de obstakels die een algemene toepassing van toegankelijkheidsmaatregelen tijdens live-evenementen in de weg staan.

HET VERDRAG VAN MARRAKESH TREEDT IN WERKING

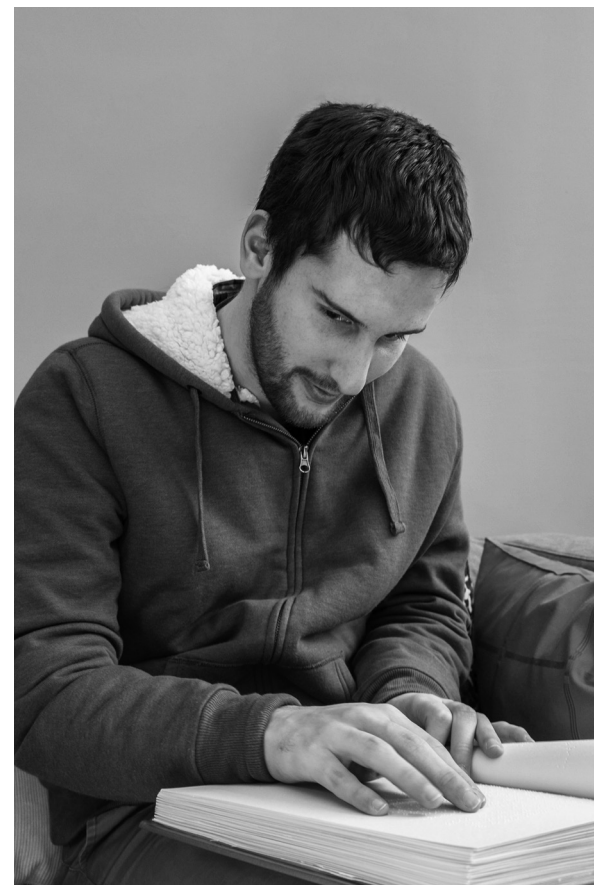

Eindelijk! Het Verdrag van Marrakesh treedt officieel in werking op 30 september 2016, voor de 20 landen die het hebben geratificeerd. Het Verdrag werd aangekondigd in juni 2013 en had 20 goedkeuringen nodig om toegepast te worden. Dat is nu gebeurd: Canada heeft de lijst met landen onlangs vervolledigd.

Op dit moment bestaat de lijst van 20 landen die het Verdrag hebben geratificeerd uit India, El Salvador, De Arabische Verenigde Emiraten, Mali, Uruguay, Paraguay, Singapore, Argentinië, Mexico, Mongolië, Noord-Korea, Zuid-Korea, Australië, Brazilië, Peru, Israël, Chili, Ecuador, Guatemala en Canada.

Een korte situering

Volgens de World Blind Union (Wereld Unie der Blinden) wordt minder dan 5% van alle gepubliceerde werken in de wereld omgezet naar toegankelijke formaten voor personen met een visuele handicap (braille, luisterboek, digitaal...). Waarom zo weinig? Deels door de obstakels opgelegd door de wet van het auteursrecht. Deze wet vereist de toestemming van de auteur en/of het overmaken van een bedrag voor elk gebruik van een beschermd werk. Men moet dus beschikken over specifieke toestemming en/of een aanzienlijk kapitaal om alle literaire werken om te kunnen zetten naar toegankelijke formaten.

Lezen met de toppen van de vingers

Een ander gevolg van deze wet: weinig toegankelijke boeken reizen van het ene land naar het andere. Dit zorgt ervoor dat ontwikkelingslanden in een heuse “boekenhongersnood” terechtkomen, omdat ze niet over de middelen beschikken om de boeken zelf aan te passen.

Het Verdrag van Marrakesh helpt dit obstakel uit de weg te ruimen. Dit doet het Verdrag voornamelijk op de volgende twee manieren:

- De landen die het Verdrag goedkeuren zullen een uitzondering moeten maken op hun nationale wetgeving van het auteursrecht voor blinde en slechtziende personen. In België is dit al het geval – we komen er later in dit artikel op terug.
- Via het Verdrag zal de import en export van toegankelijke versies van boeken en andere werken aan het auteursrecht onderworpen blijven, zonder dat er toestemming nodig is van de persoon die dit auteursrecht bezit. Deze vrije uitwisseling zal dus zonder twijfel een positief effect hebben op het onderricht van het grote aantal blinde of slechtziende personen in landen waar er weinig middelen zijn om boeken toegankelijk te maken.

*Wanneer leesplezier
via de oren wordt beleefd*

Kortom, wat verandert dankzij het Verdrag van Marrakesh?

- De landen die getekend hebben zullen eender welk boek kunnen publiceren in een aangepast formaat voor lezers met een visuele handicap of voor

anderen die moeilijkheden hebben met lezen (mensen met dyslexie, een patiënt in het ziekenhuis die beide armen heeft gebroken...).

- In de landen die getekend hebben zullen “geautoriseerde” entiteiten het recht hebben op uitlenen en verspreiden van boeken in braille, op cd, via download of via streaming.
- Via het Verdrag zullen gepubliceerde werken een veel groter publiek bereiken. Het Verdrag is namelijk van toepassing op alle mensen die moeilijkheden ondervinden bij het lezen; niet enkel op blinde en slechtziende personen.

En in België?

In haar nationale wetgeving voorziet België op dit moment al een uitzondering op de auteursrechten in het voordeel van mensen met een visuele handicap. En een Europees protocolakkoord laat uitwisselingen toe binnen Europa, op voorwaarde dat elke nationale wetgeving gerespecteerd wordt.

België heeft het Verdrag van Marrakesh getekend op 25 juni 2014, maar heeft het nog niet geratificeerd omdat dit nog niet gebeurd is door de Europese Unie. In een interview met de website “actualitte.com”, verklaart Aurélie Filippetti, Frans minister van cultuur, dat “De Europese Commissie de richtlijn van 2001 over de uitzondering van handicap moet aanpassen, zodat de nationale wetgevingen de vereisten van het Verdrag kunnen integreren. Frankrijk (en de andere lidstaten, n.v.d.r.), is op die manier onderworpen aan de Europese kalender wat de ratificering betreft van het Verdrag.”

HET VERLIES VAN HET ZICHT VERWERKEN.

Wie met een groot verlies geconfronteerd wordt, moet doorgaans een psychologisch verwerkingsproces doormaken. Denk maar aan het verlies van een naaste, een waardevol voorwerp of goed, een orgaan of een lichaamsfunctie. Dat geldt ook voor het volledige of gedeeltelijke verlies van het zicht, met blindheid of slechtziendheid tot gevolg. De impact van zo'n groot verlies op een persoon is niet te onderschatten en beïnvloedt het fysieke of psychologische zelfbeeld, dat aan de nieuwe situatie moet worden aangepast.

Het verwerkingsproces verandert echter niets aan de harde realiteit en biedt geen oplossing voor het veroorzaakte leed. Toch is het van cruciaal belang om de persoon te helpen deze nieuwe realiteit te begrijpen en te aanvaarden, inclusief de vele praktische en emotionele gevolgen. Het belang van het verwerkingsproces wordt duidelijk als we zien wat er gebeurt wanneer iemand niet rouwt na het overlijden van een naaste. Wie niet rouwt, maakt zich sterk dat de overledene nog steeds aanwezig is en laat bijvoorbeeld diens kamer, bureau of persoonlijke spullen onaangeroerd. Dat leidt tot een pijnlijke situatie waarbij de persoon in kwestie niet verder kan met zijn of haar leven en de werkelijkheid niet onder ogen wil zien. Het kan zelfs leiden tot ernstige psychologische problemen.

Rouwen is een proces dat tijd vergt en soms erg veel moeite kost. Het vereist veel inspanningen, maar biedt zicht op beterschap. Het verwerkingsproces is van cruciaal belang om tot een nieuw zelfbeeld te komen en zich aan te passen, om het sociale, professionele en familiale leven terug op te pikken. De hulp van naasten of professionals is essentieel om het verwerkingsproces tot een goed einde te brengen en te voorkomen dat het uitzichtloos wordt.

Concreet zou de patiënt meteen na de diagnose – die vaak als een schok ervaren wordt – psychologische steun en informatie over de uiteenlopende vormen van hulp of verzorging moeten krijgen. Functionele revalidatie zou dan weer hand in hand moeten gaan met psychologische begeleiding, in het kader van een multidisciplinaire aanpak van het herstel, waarbij rekening wordt gehouden met de stappen in het verwerkingsproces. Functionele revalidatie heeft als doel de vaardigheden en mogelijkheden aan te scherpen, op maat van ieders persoonlijkheid, motivatie, sociale omgeving en gezinssituatie, opleidingsniveau ... De persoon in kwestie moet opnieuw “zin krijgen om iets te doen, rekening houdend met de eigen beperkingen, en zonder de handicap of de moeilijkheden ervan te minimaliseren”¹.

*Het verlies van het zicht verwerken,
een lang en moeilijk proces.*

Het verwerkingsproces wordt doorgaans opgedeeld in drie fasen: ontkenning, depressie, reactie. De duur van en overgang tussen elke fase verschilt van persoon tot persoon.

1. De ontkenningsfase

Ontkenning is een spontane reactie voor wie met het verlies van het zicht af te rekenen krijgt. De reactie kan zich op verschillende manieren uiten:

---

1. Raynard, F. (2002), Un autre regard. La réadaptation des déficients visuels (coll. Handicaps & interdisciplinarité), Marseille, Solal, p. 215. Vrije vertaling uit het Frans.

“Het is niet waar!”, “De dokter kan zich vergissen. Ik zal wel terug beter kunnen zien!”. Anderen minimaliseren het probleem: “Met een degelijke bril zal ik net zo goed kunnen zien als voorheen”. Nog anderen zullen zich dan weer aan onaangepaste activiteiten wagen, zoals parachutespringen of waterskiën, om te bewijzen dat hun visuele handicap helemaal niet erg is. Sommige personen gaan dan weer situaties uit de weg, om te vermijden dat hun nieuwe beperkingen te duidelijk worden. Het gevolg: ze boeten in aan autonomie. In deze fase zou revalidatiehulp te voorbarig zijn, aangezien de persoon de visuele handicap nog ontkent en dus nog niet kan inschatten met welke problemen hij of zij op weg naar herstel geconfronteerd zal worden.

2. Depressiefase.

Beetje bij beetje ruimt de ontkenning plaats voor het besef van het verlies. De persoon kropt zijn of haar emoties op, met als resultaat depressiesymptomen (neerslachtigheid, moedeloosheid, passiviteit, sociaal isolement, angst enz.). Waar het verlies van het zicht in de eerste fase nog werd ontkend, overheerst het nu alles. De persoon krijgt een flinke deuk en vindt geen houvast meer. Hij of zij is niet langer in staat, noch op psychologisch, noch op functioneel vlak, om te zijn zoals voordien, en heeft nog geen vaardigheden verworven om na de revalidatie opnieuw de draad op te pikken. Bovendien zorgt de depressie ervoor dat de persoon in kwestie de impact van het al dan niet gedeeltelijke verlies van het zicht dramatiseert en denkt dat hij of zij alle vaardigheden is verloren. “Je mist maar één persoon, maar de hele wereld lijkt verlaten”: deze zin duikt vaak op na het overlijden van een naaste, maar verwoordt ook hoe een persoon zich voelt na het verlies van het zicht. Het lijkt vaak alsof hij of zij helemaal niets meer heeft.

De moeilijkheid bestaat er dus in om tot een nieuw zelfbeeld te komen waar ook de visuele handicap een plaats krijgt, zonder dat ze overheerst. “Dit nieuwe zelfbeeld vormt de onmisbare basis voor de inspanningen om zich met de nodige materiële middelen aan te passen aan de beperking en indien nodig aan een revalidatieproces te beginnen”².

In deze fase kan functionele revalidatie nuttig zijn, op voorwaarde dat de symptomen van depressie het gebruik van de andere zintuigen en cognitieve vaardigheden van de persoon niet langer in de weg staan. Begeleiding kan zowel preventief – voorkomen dat de persoon te afhankelijk wordt van functionele hulp – als psychologisch en helend werken, door de persoon opnieuw op weg te helpen naar autonomie en naar een nieuw zelfbeeld. De vooruitgang die tijdens de revalidatie wordt geboekt, helpt om het zelfbeeld te versterken en de depressie te boven te komen.

3. Reactiefase.

De inspanningen om het verlies te verwerken monden uit in een reactie. De persoon geeft de handicap een plaats binnen zijn of haar vaardigheden en beperkingen, en vormt een nieuw zelfbeeld. Hij of zij legt zich bij het verlies neer, maar blijft zichzelf en focust zich op wat hij of zij nog kan. Doorgaans wordt in deze fase het proces van functionele revalidatie aangevat. Het verwerkingsproces kan weken, soms zelfs maanden in beslag nemen. De persoon kan ook vast komen te zitten in de ontkenningfase – hoewel dat niet vaak gebeurt en er in dat geval doorgaans een psychopathologische aandoening aan de visuele handicap voorafgaat – of in de depressiefase, wanneer de persoon de draad terug

---

2. Griffon, P. (2003), ‘Le travail de deuil chez une personne déficiente visuelle’, in Santé conjugulée, nr. 23, januari, p. 71-72. Vrije vertaling uit het Frans.

oppikt, zij het met minder levenslust. Vooral senioren blijven in de depressiefase achter.

Voor personen die gedeeltelijk of volledig blind worden is het dus van groot belang om het hele verwerkingsproces te doorlopen, zodat ze de objectieve realiteit een plaats kunnen geven en het verlies op een dynamische manier in hun nieuwe zelfbeeld kunnen verwerken. Indien het proces goed verloopt, kan dit de revalidatie van de persoon ten goede komen. De psychologische begeleiding en revalidatiehulp moeten zo flexibel en inventief mogelijk zijn om zich aan de behoeften en specifieke noden van de persoon aan te passen. Het is essentieel dat de blinde of slechtziende persoon zelf centraal staat in het herstel- en revalidatieproces.

DE BRAILLELIGA KOMT NAAR U TOE.

Het hele jaar door organiseert de Brailleliga evenementen en neemt ze deel aan beurzen. Ze stelt er haar gratis diensten voor aan blinde en slechtziende personen en sensibiliseert er het publiek over de visuele handicap.

De Brailleliga eropuit.

Door kinderen en adolescenten met een visuele handicap mee onder de vleugels te nemen, werd er bij de Brailleliga wat afgereisd deze zomer!

Eerste stop: Oostende en de zelfstandigheidsstage aan zee. Daar leerden de kinderen om zich uit de slag te trekken bij het opruimen, tanden poetsen,

veters binden en boterhammen smeren. Ze deelden hun ervaringen met elkaar en beleefden grote avonturen in het Boudewijn Seapark en de brandweerkazerne van De Haan!

Tweede halte: Stoumont, voor een boerderijvakantie in Ferme Le Fagotin. Kippen, geiten, koeien, pony's, ... ze onthaalden de kinderen met veel lawaai maar ook met alle mogelijke liefde. Het werd een week van mooie natuurmomenten, zowel voor de kinderen als voor hun begeleidsters.

Ten slotte: voor de jongeren geen "stop", integendeel! De Brailleliga stelde speciaal voor hen een wandeling op in de Ardennen. Een tocht vol nieuwe indrukken, waarop de jongeren met veel energie de benen konden strekken.

Sensibilisering met de familie.

Tijdens verschillende zomerse evenementen ontdekten kinderen en hun familie de wereld van de visuele handicap via speelse en creatieve workshops. Op de **Gentse Feesten** had de Brailleliga een plaatsje in het kinderfestival Gentopia, waar de jonge bezoekers geblinddoekt een hondje mochten boetseren van plasticine. Er waren erg veel deelnemers, die zich zo bewuster werden van de moeilijkheden die mensen ondervinden wanneer ze blind of slechtziend worden. Tijdens de **Foire de Libramont** was het met een blinddoek op en met een witte stok in de hand dat de kinderen de wereld van blinde personen ontdekten. Idem tijdens de **Kermis van Lontzen** en de **Retrouvailles de Liège**. Daar mochten families aangepast materiaal uittesten en speciale brillen opzetten die oogandoeningen simuleren. Tijdens deze evenementen gaven we telkens leuke prijzen weg via een wedstrijd. De Brailleliga wil alle organisaties van harte bedanken die ons deze mooie prijzen hebben geschonken: Kinopolis Gent, Het Huis van Alijn, natuurmuseum De Wereld van Kina, Museum van de Kelten, Bezoekerscentrum en Toeristisch centrum van Bouillon, het Domein van de Grotten van Han, Dinant Evasion, Aqualaine, Regionaal Cultureel centrum van Verviers, Toeristische dienst van “Pays de herve”, Cultureel centrum van Chaudfontaine en CSM vzw.

Op 6 oktober opent het **BrailleMuseum**, in de Brusselse lokalen van de Brailleliga, haar deuren voor de “**Brussels museums nocturnes**”. Deze prachtige locatie, gewijd aan de geschiedenis van het braille (van de

uitvinding ervan tot en met vandaag), is zeker ook 's avonds een bezoekje waard. Ontdek ook de voelmodules die je de geschiedenis van België vertellen en die ons door het BELvue museum werden geschonken. Je vindt er ten slotte ook de twee reizende expo's die door de Brailleliga werden gerealiseerd: "Beelden van blinden" en "Oorlogsblinden".

En het jaar is nog lang niet voorbij voor de Brailleliga! We zijn nog aanwezig in Kortrijk op 1 en 2 oktober voor **Het lekkerste Weekend** – bezoekers zullen er blind kunnen proeven van allerlei lekkernijen –, op de beurs "**1001 familles**" op 8 en 9 oktober in Wex in Marche-en-Famenne, op 15 oktober in "**Westland Shopping**" in Anderlecht en daarna op het "**Salon Santé**" van Farciennes op 22 oktober.

Ontmoetingen met actoren in gezondheid en handicap.

Eind juni begaf de Sociale dienst van de Brailleliga zich naar de algemene vergadering van het ASAH (Association des services d'accompagnement et d'actions en milieu ouvert pour personnes handicapées) in Namen.

Vanuit hetzelfde idee zullen we binnenkort op het **Forum Handicom** staan in Dampremy, op 20 en 21 oktober. De Brailleliga zal aanwezig zijn via een conferentie en een stand. Op donderdag 20 oktober (van 9u30 tot 11u) komen bezoekers alles te weten over de Bibliotheek van de Brailleliga tijdens de conferentie "Lezen zonder zicht, wat verandert er?" Ook voor informatie over verschillende materiaal en aangepaste leeshulpmiddelen kan je er terecht. Op de stand kunnen bezoekers meer info vragen over de gratis diensten die door de Brailleliga worden aangeboden, of documentatie vragen. We geven eveneens een workshop voor **arbeidsgeneesheren** tijdens het congres dat plaatsvindt op 17

en 18 november in Brussel. Het onderwerp: “Visuele handicap, ongeschikt voor werk?” Ten slotte, van 23 tot 25 november, nemen we deel aan **Ophtalmologia Belgica** in Brussel. Een omvangrijk evenement waar de Brailleliga elk jaar haar diensten voorstelt aan Belgische oogheelkundigen, en waar we jaarlijks beurzen uitreiken aan jonge onderzoekers in de oftalmologie die hen helpen hun werk verder te zetten.

VRIJWILLIGERS IN DE KIJKER BRAILLECLUBS EN VRIJWILLIGERS: EEN GESLAAGDE COMBINATIE.

Ontspannen, creatieve vaardigheden verder ontwikkelen of gewoon gezellig samenzijn, ... kortom een zinvolle vrijetijdsbesteding vinden: ook blinde en slechtziende mensen hebben er nood aan. De BrailleClubs, georganiseerd door de Dienst vrijetijdsbesteding van de Brailleliga, werden jaren geleden met dat doel voor ogen opgericht.

De blinde en slechtziende leden van de Brailleliga die ingeschreven zijn in een BrailleClub ontmoeten elkaar tweewekelijks in hun regio, behalve tijdens de zomermaanden juli en augustus. In Vlaanderen worden er BrailleClubs

georganiseerd in Antwerpen, Geel, Gent, Hasselt, Kortrijk, Leuven en Oostende. Ook in Brussel is er uiteraard een Nederlandstalige Brailleclub. In Wallonië worden er Franstalige BrailleClubs georganiseerd.

De aangeboden activiteiten zijn zeer divers en worden ook afgestemd op de interesses van de leden. Zo worden er bijvoorbeeld sieraden geknutseld met allerhande materialen (soms zelfs gerecycleerde), of decoratieve stukken (paasdecoratie, kerstversiering, ...) maar ook voor gezelschapsspelen wordt er tijd vrijgemaakt. 's Middags wordt er samen gegeten, in een ontspannen en gezellige sfeer.

Een clubdag is een goedgevulde dag. En de clubvrijwilligers hebben hierbij een belangrijke inbreng. Hun taken binnen de BrailleClub zijn zeer divers en niet altijd even eenvoudig. Een groep mensen op een doeltreffende manier begeleiden, de vele knutseltechnieken zelf onder de knie krijgen en kunnen overbrengen op anderen, ondertussen snel koffie zetten, controleren of de sanitaire voorzieningen in orde zijn, een onverwachte bezoeker van het regiohuis even te woord staan, ... en dit alles met de glimlach: onze clubvrijwilligers kunnen het allemaal!

Een degelijke omkadering is zeker geen overbodige luxe. Daarom organiseren we tweemaal per jaar een ontmoetingsdag speciaal voor de vrijwilligers van de BrailleClubs. De vrijwilligers uit de verschillende regio's komen er dan samen, telkens in een ander regiohuis van de Brailleliga. De vrijwilligers kunnen er hun ervaringen en ideeën uitwisselen, eventueel nieuwe technieken aanleren en oplossingen zoeken voor problemen die zich tijdens een clubdag kunnen voordoen.

Maar laten we de vrijwilligers zelf maar aan het woord. Eén ding hebben de meesten gemeen: eens in de BrailleClub aanbeland zijn ze er niet meer weg te slaan! Anne, Simon, Dora, Tony, ... allemaal behoren ze al 5 jaar en langer tot de familie van de BrailleClubvrijwilligers, al is de weg erheen voor iedereen anders verlopen.

Rosa maakte via haar slechtziende zus kennis met de Brailleliga en vernam via haar dat er nood was aan nieuwe vrijwilligers voor de BrailleClub in haar regio. Anderen reageerden dan weer op een oproep in een lokaal krantje. Viviane kwam via een kleine omweg bij de BrailleClub terecht: “Ik wilde aanvankelijk mijn passie voor literatuur delen met blinde en slechtziende personen en stelde mijn kandidatuur om boeken in te lezen in de studio van de Brailleliga. Helaas slaagde ik niet in de leestest, maar de verantwoordelijke van de vrijwilligersdienst stelde me een alternatief voor: de BrailleClub.”

Aan leuke anekdotes zeker ook geen gebrek. André vertelt: “Op een keer hadden we een nieuw spel kaarten. Om het contrast voor de slechtziende spelers te verhogen, besloten we de kaarten met zwarte stift bij te kleuren. Na een tijdje lagen de clubleden in een deuk van het lachen. De zwarte stift had zijn sporen nagelaten en de kaartspelers stonden vol zwarte vlekken! Ook al was het nog lang geen Sinterklaas, wij hadden alvast 3 zwarte pieten in ons midden.” Ook Marie heeft een grappig verhaal: “Op een dag wilden een blind en slechtziend clublid samen de kapotte rolstoel herstellen die in het regiohuis stond. Al snel lag de hele keuken vol onderdelen, maar toegegeven, ze slaagden er wonderwel in om de rolstoel weer in mekaar te steken. Daar hoorde uiteraard een testritje bij en zo reed de slechtziende handige Harry rond met zijn blinde kompaan in het regiohuis. Onder het motto “veiligheid boven alles” gebruikte hij zijn stem als toeter en dus weerklonk zijn “toet toet” door het ganse regiohuis. Ook nadien hebben we daar nog vaak om gelachen.”

Tot slot nog dit: over één ding zijn alle clubvrijwilligers het eens. De vriendschap en de levensvreugde die ze bij elke clubdag ervaren, is hun grootste drijfveer om telkens weer trouw op post te zijn!

HULP GEZOCHT IN DE BRAILLECLUBS VAN ANTWERPEN, KORTRIJK EN OOSTENDE.

Momenteel zijn wij nog steeds op zoek naar creatieve vrijwilligers om de teams voor de BrailleClubs van Antwerpen, Kortrijk en Oostende te versterken.

We zoeken vrijwilligers die in samenwerking met de personeelsleden van de Dienst vrijetijdsbesteding de organisatie van de BrailleClub van Antwerpen, Kortrijk of Oostende op zich willen nemen.

Voorwaarden en profiel.

- Je bent 2 dagen per maand beschikbaar: voor Antwerpen en Kortrijk op de eerste en derde vrijdag van de maand, voor Oostende de eerste en derde dinsdag van de maand;
- Je bent een creatieve duizendpoot;
- Je kan je ideeën en/of technieken ook uitleggen aan andere personen;
- Je kan zelfstandig werken en geeft blijk van verantwoordelijkheid.

Herken je je in deze voorwaarden of ken je iemand die hiervoor de geschikte kandidaat zou zijn, neem dan zeker contact op met de Vrijwilligersdienst van de Brailleliga, per mail naar vol@braille.be of per telefoon op 02 533 32 88.

GEZOCHT: CHAUFFEUR VOOR VERVOER EN OPBOUW / AFBRAAK VAN STANDEN BRAILLELIGA

Ben je een handige Harry en is rijden voor jou een tweede natuur? Dan hebben wij jouw hulp nodig voor de opbouw van standen in heel het land.

De Brailleliga neemt jaarlijks deel aan tal van evenementen om het grote publiek te sensibiliseren over de visuele handicap. Om het eventmateriaal op locatie te krijgen en voor de opbouw van de stand, is de Brailleliga op zoek naar een vrijwillige chauffeur die in staat is tafels, stoelen, kisten en tenten te verplaatsen en te monteren.

Gezochte profiel

- Je woont in Brussel of in de rand.
- Je hebt een rijbewijs B.
- Je bent in het bezit van een eigen wagen met veel laadruimte, waarin je veel materiaal in één keer kan verhuizen (voorbeeld: een break, een bestelwagen of een ruime familieauto).
- Je bent beschikbaar tijdens de week, 's avonds en gedurende het weekend (voor de opbouw van een tiental standen per jaar).
- Je houdt ervan lange afstanden af te leggen in de auto.
- Je bent een klusser.

Taken

- Het materiaal ophalen in de hoofdzetel van de Brailleliga (Brussel).
- Het materiaal verhuizen naar de plaats waar het moet worden opgezet (overal in België).
- De stand monteren (staanders, vlaggen, tafels, brochurehouders, tenten...).
- De stand demonteren na afloop van het evenement en al het materiaal terugbezorgen aan de Brailleliga.

Wij bieden

- Een opleiding.
- Een verzekering gekoppeld aan je prestaties.
- Onkosten- en kilometervergoeding.

Herken je je in deze voorwaarden of ken je iemand die hiervoor de geschikte kandidaat zou zijn, neem dan zeker contact op met de Vrijwilligersdienst van de Brailleliga, per mail naar vol@braille.be of per telefoon op 02 533 32 88.

BESTE WENSEN: ZEG HET MET ONZE WENSKAARTEN!

De eindejaarsfeesten komen stilaan in zicht... Daarom maken we u even attent op de mogelijkheid om uw wenskaarten bij de Brailleliga aan te kopen. De opbrengst van deze verkoop draagt bij tot de financiering van onze Sociale dienst.

Onze catalogus bestaat uit een breed gamma van kaarten rond verschillende thema's: dieren, bloemen, landschappen, reproducties van schilderijen, en natuurlijk afbeeldingen gelinkt aan de eindejaarsfeesten.

Wij hebben ons aanbod behoorlijk vernieuwd: het loont dus zeker de moeite om eens een kijkje te nemen! We bieden u onze wenskaarten aan de volgende tarieven aan:

- Voor 1 tot 4 kaarten: 1 euro per kaart
- Voor 5 tot 14 kaarten: 0,90 euro per kaart
- Voor 15 tot 49 kaarten: 0,85 euro per kaart
- Voor 50 tot 99 kaarten: 0,80 euro per kaart
- Vanaf 100 kaarten: zich wenden tot de ploeg van de wenskaarten.

We hebben ons aanbod grotendeels vernieuwd... Het was de moeite waard! Voor meer inlichtingen en voor onze online catalogus kan u terecht op onze website: <http://www.braille.be/nl/steun-ons/wenskaarten>, of kan u contact opnemen met de vrijwilligersploeg van de wenskaarten, die elke maandag van 10u tot 16u tot uw beschikking staat, via het nummer 02 533 32 11. Alvast bedankt!

ONS VERDRIET.

In nagedachtenis van mevrouw Monette Zingle, overleden in mei dit jaar, besloot haar nicht een gift te schenken aan de Brailleliga. Wij danken haar voor dit mooie gebaar, dat zal bijdragen aan het “Fonds Christophe”. Dit fonds komt tussen in de gedeeltelijke financiering van kleine technische hulpmiddelen die verkocht worden in de BrailleShop.

Na het overlijden van mevrouw Andrée Sacotte besloten haar vriendin Gilberte Rollin en haar breiclub “Après-midi de la Maillebotte” een gift te schenken aan de Brailleliga. De wensen van mevrouw Sacotte indachtig, zal deze gift mee bijdragen aan de opleiding van een geleidehond door onze organisatie. Wij danken hen hartelijk voor dit vrijgevege initiatief.

ONDER ONS

Nummer 3 – 2016

Juli – Augustus – September

WELKOM OP BRAILLETECH 2016

De BrailleTech of hulpmiddelenbeurs verwelkomt u van **donderdag 13 oktober tot en met zaterdag 15 oktober 2016**, van 10u tot 16u30, in de lokalen van de Brailleliga (Sint-Gillis).

Dit is de gelegenheid om kennis te maken met aangepaste hulpmiddelen voor blinde en slechtziende personen: hulpmiddelen voor het dagelijks leven, aangepaste gsm's, beeldschermloepen, optische loepen, brailleleesregels, spraaksyntheseprogramma's, vergrotingssoftware, enz. Deze hulpmiddelen zijn zowel thuis als op school en op de werkvloer onmisbaar. Ze maken informatie en communicatie toegankelijk, en geven hun gebruiker de kans om informaticamogelijkheden ten volle te benutten, om zo zelfstandig mogelijk te blijven. De Brailleliga brengt alle Belgische verdelers van aangepast materiaal samen. Een unieke kans om producten te vergelijken en advies in te winnen bij de medewerkers van de Brailleliga.

Alle personen met een visuele handicap, hun familie, vrienden en kennissen zijn welkom op BrailleTech. De beurs richt zich ook tot lesgevers, begeleiders, werkgevers, overheidsmedewerkers, artsen en andere professionals die in contact staan met blinde en slechtziende personen.

WORKSHOPS VOOR BLINDE EN SLECHTZIENDE PERSONEN:

Doorlopende infosessies

13/10 en 15/10 tussen 13u30 tot 16u, 14/10 tussen 10u tot 12u30: De iPad helpdesk

Krijg de kans om al je vragen te stellen tijdens een onderonsje met één van onze vormingsmedewerkers.

13/10 de hele dag: Tips voor een geslaagde make-up

Ook wie een visuele handicap heeft, wil er graag netjes opgemaakt bijlopen. Met de tips uit deze demonstratie moet dit zeker lukken!

14/10 de hele dag en 15/10 tussen 10u tot 14u: Grensverleggend schilderen

Ja! Bezoekers met een visuele handicap kunnen schilderen! Deelnemers gaan met een afgewerkt schilderijtje naar huis.

Vaste infosessies

13/10 en 15/10 van 11u tot 12u, 14/10 van 14u tot 15u: Het beste van de Appstore

Ontdek welke apps jou kunnen helpen in het dagelijks leven.

14/10 van 14u30 tot 15u30: Energiemanagement in je werk

Gaan werken met een visuele handicap kost veel energie en kan demotiverend zijn. Expertisecentrum Bartiméus deelt zijn ervaring in het (her)vinden van plezier en vitaliteit op het werk.

AFSPRAAK MET DE STANDHOUDERS:

De standhouders zijn: Access4U, Ergra Engelen, Integra, Koba Vision, Optelec, Sensotec, Van Lent Systems, Visueel centrum, VoiZi. Enkele standhouders informeren u in korte sessies over hun producten (30' tot 1u).

- **Donderdag 13 oktober 2016 om 12u30:** Toegankelijke GSM. (Optelec)
- **Donderdag 13 oktober 2016 om 14u:** TV kijken: een recht voor iedereen! (Integra)
- **Vrijdag 14 oktober 2016 om 11u:** Nieuwe generatie notitietoestellen: brailnotenotetaker en -tablet. (Sensotec)
- **Zaterdag 15 oktober 2016 om 13u30:** Maak kennis met de nieuwste generatie brailleleesregels. (Access4u)

WORKSHOP VOOR PROFESSIONALS:

- **14/10 van 11u tot 12u: Hulpmiddelen op de werkvloer: dé oplossing?** U krijgt een overzicht van PC- en leeshulpmiddelen die bijdragen tot het uitvoeren van een job, met aandacht voor de keuze van het juiste hulpmiddel en mogelijke obstakels bij het gebruik ervan.
- **14/10 van 13u tot 14u: Energiemanagement in het werk** Omdat gaan werken met een visuele handicap veel energie kost en demotiverend kan zijn, ontwikkelde expertisecentrum Bartiméus een training met wetenschappelijk onderbouwde methodiek.

Voor meer informatie over deze workshops: info@braille.be

EXTRA:

BrailleShop

De winkel van de Brailleliga biedt meer dan 500 hulpmiddelen voor het dagelijks leven en zal gedurende de volledige beurs open zijn.

Bar

Hier kan je terecht voor een belegd broodje, een koffie of een softdrink.

Praktische info:

Openingsdagen en -uren:

Van donderdag 13 tot en met zaterdag 15/10/16 van 10u tot 16u30.

Adres:

Brailleliga vzw – Engelandstraat 57 - 1060 Brussel.

Bereikbaarheid:

De BrailleTech is toegankelijk voor personen met een handicap en is gemakkelijk bereikbaar:

- Met het openbaar vervoer: de Brailleliga bevindt zich op 250m wandelafstand van het NMBS-station Brussel Zuid en het metrostation Hallepoort.
- Met de wagen: neem de kleine ring tot aan de afrit Zuid (ter hoogte van de spoorwegbrug op de Noord-Zuidas). Daar volgt u de richting Bergen en dan komt u op de Fonsnylaan. De Engelandstraat is de derde straat links.

Toegang tot de beurs en deelname aan de infosessies zijn gratis.

De BrailleTech wordt georganiseerd met de steun van de Nationale Loterij.

NIEUWS VAN DE BRAILLESHOP.

De vakantieperiode is alweer achter de rug! Dit trimester hopen we u te mogen ontmoeten tijdens BrailleTech op 13, 14 en 15 oktober. Dé gelegenheid om onze nieuwe modellen van klokken en horloges te ontdekken.

LOW VISION.

R1983 - Low Vision uurwerk ARSA, zwarte cijfers op witte achtergrond. Diameter 38 mm, goudkleurig en lederen armband.

R1982 - Low Vision uurwerk ARSA, zwarte cijfers op witte achtergrond. Diameter 34 mm, zilverkleurig en lederen armband.

SPREKENDE KLOKKEN EN HORLOGES.

Meertalig polshorloge DIANA TALKS (Nederlands, Frans, Duits, Engels, Italiaans en Spaans). Uitspraak van dag en uur. Grote wijzerplaat, hoogte 4cm, dikte 1cm, met contrasterende zwarte cijfers op witte achtergrond. Lederen armband.

REF. 1974

Klok MY TIME REF. 1975 – Meertalige klok van hoge kwaliteit (Nederlands, Frans, Duits, Engels, Italiaans en Spaans). Uitspraak van dag en tijd. Met regelbaar

volume. Compact formaat 10 x 5,5 x 1,5 cm. Format compact 10 x 5,5 x 1,5 cm.

Een nieuwe Digitale Kalenderklok R 1985

Met weergave van uur, dag en datum. Wit op zwarte achtergrond, zeer hoog contrast. Diagonaal: 20 cm. Vermelding in 8 talen waaronder Nederlands, Frans, Duits, Engels, Italiaans, Pools, Spaans. Automatische dimmer. Programmatie in 12u of 24u. Afmetingen: 162 x 122 mm.

Vergeet niet om al je klokken op winteruur te programmeren tijdens de nacht van 29 op 30 oktober. Om 3u draaien we de tijd terug tot 2u, en recupereren zo één uur slaap.

De herfst en zijn koude dagen. Draag goed zorg voor uw gezondheid! Naast onze Nederlandssprekende thermometers, personenweegschalen en bloeddrukmeters bieden we ook een volledig gamma pillendozen aan:

REF. 1978. Tabtime Super

8, pillendoos voorzien van 8 indelingen en 8 alarmen. Compact en bestemd voor personen die regelmatig medicatie nemen.

De doos is samengesteld uit 8 vakjes voor onderbrenging van medicatie en biedt de mogelijkheid om 8 verschillende alarmen te programmeren die kunnen helpen voor het exacte uur van inname.

Zie ook al onze andere modellen op onze website www.brailleliga.be – “medische hulpmiddelen”.

Wij melden ook graag dat onze agenda's (een week per blad) en onze kalenders (1 dag per blad) voor 2017 vanaf BrailleTech, dus vanaf 13 oktober 2016, te koop zullen zijn en dit tot einde van aanvraag. U kan dus goed op tijd beginnen met de planning van het nieuwe jaar!

Zoals ieder jaar zal de Brailleliga gesloten zijn tijdens de laatste week van december. De Brailleshop zal dan niet meer bereikbaar zijn en zal pas terug openen na ons inventaris voorzien op 12/01/2017. Vergeet dus niet uw bestellingen voor eindejaarsgeschenken op tijd te plaatsen! We staan ter uwer beschikking om u raad te geven.

We wensen u een zeer aangenaam trimester toe.

NIEUWS VAN DE SOCIALE DIENST.

Nieuws van de FOD Sociale Zekerheid.

Sinds 1 juli 2016 staat de gloednieuwe website www.handicap.belgium.be online. U vindt er alle informatie over de erkenning van uw handicap, uw rechten en uw dossier.

Tegelijk startte de Directie Generaal Personen met een handicap met de nieuwe online aanvraagprocedure. Daarmee worden de aanvragen sneller en efficiënter behandeld, met meer aandacht

voor de mens achter het dossier. Er zijn geen papieren aanvragen meer mogelijk. De nieuwe applicatie voor de online aanvragen is eveneens beschikbaar via www.handicap.belgium.be.

Wat betekent dit in de praktijk?

Vroeger kon u via communit-e een aanvraag tegemoetkoming indienen via de gemeente en sinds kort, het ziekenfonds. Nu kan u ook zelf de aanvraag doen met uw identiteitskaart. En de Sociale dienst kan u daarbij helpen met de gepaste apparatuur, computer en kaartlezer, die wij voortaan altijd zullen bijhebben. Belangrijk is dat u uw pincode kent. Deze code wordt u bij de vernieuwing van uw identiteitskaart overhandigd op de bevolkingsdienst.

De Sociale dienst van de Brailleliga kan u helpen aan huis of op onze permanentie, en de nodige aanvragen doen, op basis van de beschikbare informatie in het dossier. Zo bent u er zeker van dat uw zelfstandigheid op de best mogelijke manier omschreven wordt en dat de aanvraag goed ingediend wordt.

Neem gerust contact op met de plaatselijke maatschappelijk assistente. Wij maken dan met u een afspraak om het nodige te doen als u een aanvraag wenst te doen. Het is belangrijk dat u uw identiteitskaart bij de hand heeft en ook uw pincode kent. Er zal meer en meer mogelijk worden via de identiteitskaart. Wie zijn pincode kent heeft in die zin een voordeel!

Sinds 1 april 2016 bestaat de Directie Generaal uit teams die elk verantwoordelijk zijn voor een bepaalde regio. Dit om de dienstverlening nog beter te waarborgen.

Verblijfsvoorwaarden Inkomensgarantie Ouderen (IGO).

De Ministerraad keurde een voorontwerp van wet goed over de minimum verblijfsvoorwaarde in België voor het recht op de Inkomensgarantie voor Ouderen.

De Inkomensgarantie voor ouderen is een uitkering die toegekend wordt aan bejaarden die niet over voldoende financiële middelen beschikken. Om na te gaan of iemand recht heeft op de IGO, worden eerst alle bestaansmiddelen in kaart gebracht. Men moet ook voldoen aan de voorwaarden op gebied van leeftijd, nationaliteit en woonplaats.

Het voorontwerp van wet bepaalt dat men ten minste 10 jaar (waarvan 5 jaar ononderbroken) in België verbleven moet hebben, voordat men recht moet hebben op de IGO. Dit effectief verblijf in België zal bepaald worden aan de hand van informatie in het Rijksregister. Het voorontwerp van wet wordt voor advies aan de Raad van State voorgelegd.

Fedris.

De ministerraad keurde een voorontwerp van wet goed over de oprichting van Fedris, het Federaal agentschap voor beroepsrisico's. Dit is het gevolg van de fusie van het Fonds voor Beroepsziekten (FBZ) en het Fonds voor Arbeidsongevallen (FAO). Het FBZ zal geïntegreerd worden in het FAO. De effectieve fusie gebeurt op 1 januari 2017.

Vlaamse ondersteuningspremie (VOP).

De Vlaamse ondersteuningspremie is bedoeld voor werkgevers als compensatie van rendementsverlies van een persoon met arbeidshandicap en ook om de integratie van de werknemer in het arbeidscircuit te bevorderen. Vanaf 01/07/2016 is het Departement Werk en Sociale Economie (WSE) bevoegd voor nieuwe aanvragen van werkgevers voor een VOP. VDAB blijft bevoegd voor aanvragen die ingediend werden voor 01/07/2016.

Bij de behandeling van een aanvraag onderzoekt het departement de arbeidsrelatie tussen de werknemer en werkgever. Voor de beoordeling van de arbeidshandicap van de werknemer, en het percentage en duurtijd van de premie, zal het departement een beroep doen op het onderzoek van de VDAB. De werknemer zal dus ook na 01/07/2016 nog steeds worden gescreend door de VDAB. Het departement beslist op basis van de input van de VDAB over het bedrag en de duurtijd van de VOP, en bezorgt de werkgever de beslissing over de aanvraag.

Wat verandert er vanaf 1 juli 2016?

- Interne doorstroming van doelgroepwerknemers binnen maatwerkbedrijven wordt vanaf 01/07/2016 mogelijk.
- Nieuw is ook dat vanaf 01/07/2016 zelfstandigen in bijberoep een VOP kunnen aanvragen. Voor zelfstandigen in hoofdberoep was dit al langer mogelijk.
- Bij deeltijdse tewerkstelling en in aanvragen vanaf 01/07/2016, wordt ook bij deeltijdse tewerkstelling de tegemoetkoming in de loonkost verhoudingsgewijs begrensd.

- Vanaf 01/07/2016 wordt het departement WSE bevoegd voor de betaling aan de werkgevers.

Een nieuwe organisatiestructuur voor het VAPH.

Naar aanleiding van de invoering van de persoonsvolgende financiering verandert het VAPH zijn organisatiestructuur. Het VAPH blijft, naast de persoonsvolgende financiering, inzetten op tussenkomsten voor hulpmiddelen en rechtstreeks toegankelijke hulp, laagdrempelige handicap-specifieke begeleiding, dagopvang en verblijf.

Het nieuwe VAPH bestaat uit drie afdelingen en een aantal horizontale teams.

1. De afdeling Toeleiding en Hulpmiddelen en Dienstverlening Budgethouders, staan ten dienste van de cliënt. Bij de afdeling Toeleiding en Hulpmiddelen kan u terecht voor een aanvraag van een persoonsvolgend budget en voor de aanvraag en toekenning van hulpmiddelen. Afdelingshoofd: Evert Wuyts.
2. De afdeling Dienstverlening Budgethouders stelt het persoonsvolgend budget ter beschikking en volgt de besteding van het budget op. Afdelingshoofd: Dirk Vanderstighelen.
3. De afdeling Financiering en Zorgplanning richt zich naar de professionele cliënt. Ze vergunt en financiert professionele organisaties en staat in voor het overleg en afstemming over het regionaal zorgaanbod. Afdelingshoofd: Jos Theunis.

De ondersteunende teams (beleid en organisatie, IT, communicatie, klachtenbeheer, infolijn....) bouwen bruggen over de afdelingen heen. Deze teams worden begeleid door de administrateur – generaal James Van Casteren. Hij wordt bijgestaan door een aantal stafmedewerkers.

Voor vragen omtrent de dienstverlening organiseert het VAPH contactpunten voor personen met een handicap, voor voorzieningen, voor multidisciplinaire teams, diensten ondersteuningsplan en gebruikersorganisaties. Het VAPH biedt zijn dienstverlening aan via 5 provinciale kantoren, zodat de persoon met handicap dichtbij huis wordt geholpen. De hoofdzetel wordt verplaatst naar het Zenith gebouw in Brussel, Koning Albert II laan 37, te 1030 Brussel.

Wat verandert er in juni 2016 voor uw pensioen?

Vanaf 1 juni zijn de sociale uitkeringen en de lonen van het overheidspersoneel aan de kosten van het levensonderhoud aangepast.

Een aantal voordelen worden concreet verhoogd met 2%. De bedragen werden geïndexeerd voor:

- de werknemerspensioenen en de zelfstandigenpensioenen
- het gewaarborgd minimumpensioen
- de IGO
- de verwarmingstoelage
- het vakantiegeld

- de pensioenbonus
- de ambtenarenpensioenen

Alle bedragen werden aangepast aan het laatste indexcijfer: 138,81. Opgelet: er is een verschil tussen bruto en nettobedragen. Het is niet omdat de aangekondigde indexering 2% bedraagt dat uw nettopensioen 2% zal stijgen; dat hangt van eventuele inhoudingen af.

Bloedsuikerspiegel meten zonder te prikken?

Dat is mogelijk en het wordt terugbetaald. Vanaf 1 juli 2016 wordt apparatuur om de bloedsuikerspiegel te meten via een sensor op de huid voor diabetespatiënten type 1 terugbetaald door het ziekenfonds.

Voortaan kan je als diabetespatiënt een soort pleister op je arm aanbrengen die twee weken blijft kleven. In de pleister zit een piepkleine naald die onderhuids de suikerwaarden meet. Met een meettoestel dat naast de pleister gehouden moet worden, kunnen diabetespatiënten zien hoe hun suikerwaarden de voorbije vier uur geëvolueerd zijn.

Het meettoestel en de pleisters (per stuk) kosten allebei 60 euro. Elke patiënt heeft maandelijks twee pleisters nodig. Sinds 1 juli betaalt de mutualiteit de kost van deze pleisters volledig terug. De patches en het meettoestel kunnen verkregen worden in centra die gespecialiseerd zijn in diabetescontrole.

Europese ziekteverzekeringskaart.

Binnenkort op reis? Vergeet niet om uw Europese ziekteverzekeringskaart (EZVK) aan te vragen bij uw mutualiteit voor u naar het buitenland vertrekt. Deze kaart is nodig bij een ziekenhuisopname en bij de aanvraag tot terugbetaling van de kosten voor geneeskundige verzorging. Ze is geldig in de landen van de Europese Unie en in IJsland, Zwitserland, Liechtenstein en Noorwegen, evenals voor een dringende verzorging in Australië.

Bij problemen kan u bellen naar **Mutas**, een intermutualistisch project van de meest gekende mutualiteiten. Er is een permanentie 24 u op 24 en 7 dagen op 7, van een team van artsen en medewerkers, voor een hoogwaardige nationale en internationale dienstverlening. In deze dienstverlening staat de cliënt centraal. Vraag bij uw ziekenfonds naar het juiste contactnummer, dat verschilt licht volgens het ziekenfonds.

De EZVK geldt voor de verplichte verzekering en NIET voor de aanvullende verzekering, waaronder de medische bijstand in het buitenland valt die door MUTAS wordt verleend.

Neem dus steeds uw world assistance card (WAC) of medical assistance card (MAC) mee naar het buitenland. Op deze kaart staat het telefoonnummer van MUTAS.

Bij ziekenhuisopname: op vertoon van de EZVK betaalt u alleen uw persoonlijk aandeel. Dit is gelijk aan het persoonlijk aandeel dat betaald wordt door de plaatselijke bevolking.

Bij ambulante zorg: toon uw EZVK kaart aan de zorgverstrekker.

U betaalt het volledige bedrag, maar kan net als in België een terugbetaling vragen op basis van uw getuigschrift. Wend u hiervoor tot de sociale zekerheidsinstelling van uw vakantieland. U kan ook na thuiskomst de originele facturen indienen om de terugbetaling te bekomen van uw ziekenfonds. De omvang van de terugbetaling is afhankelijk van het bezochte land, het type ziekenhuis of zorgverstrekker.

Bij een spoedgeval kan u in alle landen van de Europese Unie, evenals in Noorwegen, Zwitserland, Turkije, Rusland en Israël bellen naar het Europese noodnummer 112.

Villa Samson.

Brussels Staatssecretaris voor dierenwelzijn, Bianca Debaets, kent een subsidie toe van 30.000 euro aan vzw Villa Samson, initiatief van het UZ Brussel. Met dit project zorgt het UZ Brussel als eerste ziekenhuis voor dierenbezoekrecht van huisdieren voor patiënten.

Op wandelafstand van het ziekenhuis zal een nieuw gebouw ingericht worden waar patiënten hun huisdier op bezoek kunnen laten komen, en waar kinderen en volwassenen geholpen worden met dierentherapie. Villa Samson zal toegankelijk zijn voor alle patiënten van het UZ Brussel, mits toelating van de begeleidende arts, maar in het bijzonder voor kinderen en senioren. Voor hen kan de aanwezigheid van hun huisdier van groot belang zijn tijdens de ziekenhuisopname.

Het project zal ook extra aandacht schenken aan huisdieren die tijdens het ziekenhuisverblijf van het baasje alleen achterblijven. Het is immers niet altijd evident om een verzorger te vinden tijdens een langdurige opname.

De dienstverlening in Villa Samson zal verzorgd worden door vrijwilligers, gevormde begeleiders en studenten dierenzorg.

NIEUWS VAN DE DIENST VRIJETIJSBESTEDING.

Activiteiten oktober – november – december 2016.

De aangekondigde activiteiten zijn steeds onder voorbehoud. De definitieve programma's worden u in een persoonlijke uitnodiging bezorgd. Inschrijving is verplicht. Aarzel niet om u in te schrijven via 02/ 533 33 11, want het aantal plaatsen is beperkt! Ontdek meer informatie over de activiteiten op onze website, onder de rubriek Agenda.

REGIO ANTWERPEN.

Activiteiten voor kinderen.

- **Woensdag 28 december 2016:** uitstap alle Vlaamse regio's: Kerstshow van Samson en Gert.

Activiteiten voor volwassenen.

- **Dinsdag 18 oktober 2016:** “Vallen? Ik Niet!” Informatie-namiddag omtrent valpreventie voor blinde en slechtziende ouderen. (Deze datum kan nog een verandering ondergaan – de uitnodigingsbrief die u zal worden toegestuurd, zal uitsluitend bieden.) Afspraak aan Brailleliga Antwerpen, Frankrijklei 40 – 2000 Antwerpen, om 14u.
- **Dinsdag 10 november 2016:** uitstap alle Vlaamse regio's: Night of the Proms.
- **Donderdag 15 december** en vrijdag 16 december 2016: Tweedaagse naar Aken! We dompelen ons helemaal onder in de kerstsfeer tijdens een bezoek aan de prachtige, veelbezochte kerstmarkt van Aken.

REGIO BRUSSEL.

Activiteiten voor kinderen.

Woensdag 28 december 2016: uitstap alle Vlaamse regio's: Kerstshow van Samson en Gert.

Activiteiten voor volwassenen.

- **Dinsdag 10 november 2016:** uitstap alle Vlaamse regio's: Night of the Proms.
- **Donderdag 24 november 2016:** uitstap regio Brussel, bezoek aan het logistiek centrum van de Colruyt te Halle. Samen nemen we een kijkje achter de schermen van het dagelijkse reilen en zeilen van Colruyt, de alombekende Belgische supermarktketen!

- **Vrijdag 9 december 2016:** In onze voeding zitten verschillende soorten suikers, goede en minder goede, gezonde en minder gezonde! Welke zijn de verschillen en hoe werken ze in op ons lichaam? Afspraak aan Brailleliga Brussel, Engelandstraat 57 – 1060 Brussel, om 14u.
- **Donderdag 15 december en vrijdag 16 december 2016:** Tweedaagse naar Aken! We dompelen ons helemaal onder in de kerstsfeer tijdens een bezoek aan de prachtige, veelbezochte kerstmarkt van Aken.

REGIO GEEL.

Activiteiten voor kinderen.

- **Woensdag 28 december 2016:** uitstap alle Vlaamse regio's: Kerstshow van Samson en Gert.

Activiteiten voor jongeren.

- **Oktober - november 2016:** workshop breien en haken. Tijdens de workshop wordt de techniek aangeleerd die nodig is voor breien en haken. Vanaf 15 jaar.

Activiteiten voor volwassenen.

- **Woensdag 9 november 2016:** Workshop “Suikers in onze voeding”. Tijdens deze workshop krijgen we onder andere een antwoord op volgende vragen: Waarom is de ene suikersoort gezonder dan de andere? Wat bedoelen wij met “glycemische index” van een eetwaar?
- **Oktober - november 2016:** workshop breien en haken. Tijdens de workshop wordt de techniek aangeleerd die nodig is voor breien en haken. Vanaf 15 jaar.

- **Dinsdag 10 november 2016:** uitstap alle Vlaamse regio's: Night of the Proms.
- **Vrijdag 25 november 2016:** uitstap regio Geel, bezoek aan het logistiek centrum van de Colruyt te Halle. Samen nemen we een kijkje achter de schermen van het dagelijkse reilen en zeilen van Colruyt, de alombekende Belgische supermarktketen!
- **Donderdag 15 december en vrijdag 16 december 2016:** Tweedaagse naar Aken! We dompelen ons helemaal onder in de kerstsfeer tijdens een bezoek aan de prachtige, veelbezochte kerstmarkt van Aken.

REGIO GENT.

Activiteiten voor kinderen.

- **Woensdag 28 december 2016:** uitstap alle Vlaamse regio's: Kerstshow van Samson en Gert.

Activiteiten voor volwassenen.

- **Dinsdag 10 november 2016:** uitstap alle Vlaamse regio's: Night of the Proms.
- **Dinsdag 22 november 2016:** Uitstap regio Gent: bezoek aan het logistiek centrum van de Colruyt te Halle. Samen nemen we een kijkje achter de schermen van het dagelijkse reilen en zeilen van Colruyt, de alombekende Belgische supermarktketen!
- **Donderdag 15 december en vrijdag 16 december 2016:** Tweedaagse naar Aken! We dompelen ons helemaal onder in de kerstsfeer tijdens een bezoek aan de prachtige, veelbezochte kerstmarkt van Aken.

REGIO HASSELT.

Activiteiten voor kinderen.

- **Woensdag 28 december 2016:** uitstap alle Vlaamse regio's: Kerstshow van Samson en Gert.

Activiteiten voor volwassenen.

- **Dinsdag 10 november 2016:** uitstap alle Vlaamse regio's: Night of the Proms.
- **Donderdag 17 november 2016:** uitstap regio Hasselt, bezoek aan het logistiek centrum van de Colruyt te Halle. Samen nemen we een kijkje achter de schermen van het dagelijkse reilen en zeilen van Colruyt, de alombekende Belgische supermarktketen!
- **Vrijdag 25 november 2016:** Theatershow “Working on a Miracle”. Als één brok dynamiek en interactie dompelen Di, een geweldige storyteller met humor, en Andy, een rasechte muzikant met roots in Liverpool (de thuishaven van de Beatles) ons helemaal onder in hun eigen levensverhaal. Afspraak in Leopoldstraat 25 – 3500 Hasselt, om 14u.
- **Donderdag 15 december en vrijdag 16 december 2016:** Tweedaagse naar Aken! We dompelen ons helemaal onder in de kerstsfeer tijdens een bezoek aan de prachtige, veelbezochte kerstmarkt van Aken.

REGIO KORTRIJK.

Activiteiten voor kinderen.

- **Woensdag 28 december 2016:** uitstap alle Vlaamse regio's: Kerstshow van Samson en Gert.

Activiteiten voor volwassenen.

- **Vrijdag 14 oktober 2016:** Uitstap regio Kortrijk: bezoek Elixir d'Anvers en Tibetaans Instituut. Op 14 oktober 2016 worden onze culinaire en religieuze grenzen verlegd. In de voormiddag proeven we van het mysterieuze maar lekkere Elixir d'Anvers en in de namiddag wanen we ons even allemaal boeddhist, in het Tibetaans Instituut van Schoten.
- **Dinsdag 10 november 2016:** uitstap alle Vlaamse regio's: Night of the Proms.
- **Vrijdag 25 november 2016:** 't Orgeltje van Cyriel. Maurice Wouters, of Cyriel, speelt en zingt verhalende straatliederen en tophits van vroeger en nu met zijn authenticiek draaiorgeltje. Cyriel zorgt altijd voor een zeer gevarieerd repertoire zodat iedereen aan zijn trekken komt. Meezingers, goed gezelschap en ambiance verzekerd.
- **Woensdag 7 december 2016:** Uitstap regio Kortrijk: Train World. Op 7 december trekken we naar het gloednieuwe museumcomplex Train World, gelegen in het oude stationsgebouw van Schaarbeek. Het museum bevat de mooiste stukken uit de rijke collectie historische locomotieven en rijtuigen van de Belgische spoorwegen.
- **Donderdag 15 december en vrijdag 16 december 2016:** Tweedaagse naar Aken! We dompelen ons helemaal onder in de kerstsfeer tijdens een bezoek aan de prachtige, veelbezochte kerstmarkt van Aken.

REGIO LEUVEN.

Activiteiten voor kinderen.

- **Woensdag 28 december 2016:** uitstap alle Vlaamse regio's: Kerstshow van Samson en Gert.

Activiteiten voor volwassenen.

- **Maandag 31 oktober 2016:** activiteit regio Leuven: “Bluffen zonder blozen over wijn”. Hoe gedraag ik mij in een wijngezelschap en doe ik alsof ik er alles over weet? Tijdens deze zeer onderhoudende interactieve causerie over wijn, kan u proeven van 5 witte wijntjes en één rode, gecombineerd met de verschillende aangepaste kazen. Deze ludieke proeverij vervangt ruimschoots een middagmaal. Afspraak aan Brailleliga Leuven, Fonteinstraat 133 – 3000 Leuven, van 10u30 tot 15u.
- **Dinsdag 10 november 2016:** uitstap alle Vlaamse regio's: Night of the Proms.
- **Dinsdag 29 november 2016:** uitstap regio Leuven, bezoek aan het logistiek centrum van de Colruyt te Halle. Samen nemen we een kijkje achter de schermen van het dagelijkse reilen en zeilen van Colruyt, de alombekende Belgische supermarktketen!
- **Donderdag 1 december 2016:** “Vallen? Ik Niet!” Informatienamiddag omtrent valpreventie voor blinde en slechtziende ouderen. (Deze datum kan nog een verandering ondergaan – de uitnodigingsbrief die u zal worden toegestuurd, zal uitsluitend bieden.)

- **Donderdag 15 december en vrijdag 16 december 2016:** Tweedaagse naar Aken! We dompelen ons helemaal onder in de kerstsfeer tijdens een bezoek aan de prachtige, veelbezochte kerstmarkt van Aken.

REGIO OOSTENDE.

Activiteiten voor kinderen.

- **Woensdag 28 december 2016:** uitstap alle Vlaamse regio's: Kerstshow van Samson en Gert.

Activiteiten voor volwassenen.

- **Maandag 24 oktober 2016:** Activiteit regio Oostende, Bowling. 24 oktober belooft een sportieve, gezellige namiddag te worden want we trekken eropuit voor een partijtje bowlen. Een strike of een bal in de goot? Het maakt niet uit, deelnemen en fun hebben is belangrijker dan winnen! Schrijf je snel in en maak ons bowlinguitje compleet!
- **Dinsdag 10 november 2016:** uitstap alle Vlaamse regio's: Night of the Proms.
- **Donderdag 15 december en vrijdag 16 december 2016:** Tweedaagse naar Aken! We dompelen ons helemaal onder in de kerstsfeer tijdens een bezoek aan de prachtige, veelbezochte kerstmarkt van Aken.

Series met audiodescriptie op Eén.

Ook dit najaar kan u op Eén naar series kijken met audiodescriptie. De twee series in het aanbod zijn “Professor T.” en “De Ridder”.

Professor T. en De Ridder

“Professor T.” is terug vanaf zondagavond 4 september, gelijktijdig op Eén en op het Ketnet-kanaal om 21.35. De bizarre professor zal als externe adviseur bij de Federale gerechtelijke politie Antwerpen het team van Annelies Donckers opnieuw bijstaan.

De vierde en voorlopig laatste reeks van “De Ridder” start op donderdagavond 8 september om 21.15, maar met open AD op het Ketnetkanaal op zaterdag om 21.15. Substituut Helena De Ridder zal in een verhaal van 8 afleveringen “De bordeelmoorden” oplossen.

Hoe audiodescriptie beluisteren via de tv?

Audiodescriptie kan u beluisteren via de taalkeuze op Eén of met audiodescriptie voor iedereen op het Eén+ kanaal, het kanaal van Ketnet (geen verdere instellingen nodig). De audiodescriptie is de dag na de uitzending ook te beluisteren via podcast, of te bekijken via NetGemist en later op DVD.

Als ondernemingszin
en engagement samen
komen, kunnen we
aan de toekomst een
meerwaarde geven.

Beleggen betekent zich ergens voor engageren. Doelgerichtheid en verantwoordelijkheidszin verzoenen met het nodige respect voor de maatschappij. Ondernemingszin stimuleren en duurzame projecten ondersteunen. Deze uitdaging is ook onze ambitie, daarom zetten wij ons vandaag in, samen met hen, die inspelen op de noden van morgen.

Meer dan ooit geloven wij in een betere toekomst.

Maak kennis met ons op degroefpetercam.com

Ga helemaal mobiel!

BASE 25

€25
/maand

- 3GB
- Onbeperkt* bellen naar BASE
- 300 min naar alle netwerken
- Onbeperkt* sms'en

INFO EN VOORWAARDEN IN
EEN BASE VERKOOPPUNT
EN OP BASE.BE

*Aanbod voorbehouden voor een normaal gebruik zoals gedefinieerd op BASE.be

Go mobile

BASE